

uilen

Nieuwsbrief



April 2026

Deze nieuwsbrief is een uitgave van de Uilenwerkgroepgroep van Natuur- en Vogelwerkgroep Krimpenerwaard/NVWK

Het broedseizoen 2026 staat voor de deur of is misschien zelfs al begonnen.

In deze nieuwsbrief kijken we terug op het afgelopen broedseizoen, kijken we vooruit op het nieuwe broedseizoen en gaan we in op de nieuwste ontwikkelingen waar de uilenwerkgroep NVWK zich mee bezig houdt. Zo zijn we bezig met het beschermen van uilenkasten tegen andere dieren en met de beoogde terugkeer van de steenuil in de Krimpenerwaard.

Vroeg in de eieren...

Afgelopen maand zijn de temperaturen soms weer tot recordhoogte gestegen. Er zijn signalen dat er nu al gebroed wordt door kerkuilen. Dat zou echt vroeg zijn. Of dat zo is zal blijken uit de rondes langs de uilenkasten door de leden van de uilenwerkgroep.

Nu zijn temperaturen niet de allesbepalende factor. Ook de muizenstand is van grote invloed. In uilenkringen wordt gefluisterd dat 2026 een goed muizenjaar gaat worden. Afgelopen jaar is gebleken dat zelfs binnen onze Krimpenerwaard grote verschillen zijn voor wat betreft het aantal muizen. Op de ene plek staat een rijke tafel ter beschikking van de hongerig uil, op de andere is het een schrale bedoeling. Terwijl ook vorig jaar een goed muizenjaar wordt genoemd.

Zoals de Engelsen zeggen: 'The proof of the pudding is in the eating'.

Laten we eerst eens terugkijken op 2025

Steenuil

Voor de steenuilen was ook 2025 een slecht broedseizoen: geen enkel succesvol broedgeval.

De start op een locatie leek veelbelovend met twee eieren. Al snel bleek echter dat een van de ouders ten prooi was gevallen aan een roofdier (welke was niet te achterhalen). De 2 eieren zijn daarna niet meer uitbroed.

Gelukkig wordt door de steenuil nog wel succesvol gebroed is de ons omliggende waarden.

Verderop in deze brief leest u meer over de acties die wij als werkgroep ondernemen om de steenuil weer naar de Krimpenerwaard te lokken. Hoe kwetsbaar steenuilen locaties zijn blijkt uit het volgende verhaal.



Jonge steenuilen in het Groene Hart. Foto Fulco den Hollander

Nieuwe indringers van steenuilenkasten

We proberen indringers uit onze uilenkasten te houden. Zo hebben steenuilenkasten meestal een voor marters niet te nemen bocht in de kast en een anti-kauweningang.

Op 1 locatie in onze waard, met 2 kasten, werd een steenuilenechtpaar door maar liefst 2, voor ons nog onbekende, rampen getroffen.

In 1 van de kasten was 2 jaar achter elkaar ingebroken (dat konden we zien aan een doorgesneden binnenfietsband die er omheen zat). De 1e keer waren er eieren gestolen, de 2e keer mogelijk ook. We hebben daarover gesprekken gevoerd met de politie en de Omgevingsdienst ZH-zuid (OZHZ), die beiden dit misdrijf zeer serieus namen. De OZHZ heeft toen zelfs een camera geplaatst bij de kast om de dieven te betrappen, mochten ze terugkomen (we hadden er zelf al slotjes op gezet).

Dit kwam in de schaduw te staan van een volgende tegenschlag: in de andere kast, die op dat moment bezet was door in ten minste 1 steenuil, troffen we alleen nog een vleugel en een poot aan; dit terwijl de kast marterproof was. Dat moet dus een kleiner roofdier hebben gedaan, bijv. een hermelijn, die in deze omgeving ook wel gezien wordt.

Of er zich weer een steenuilen paar zal vestigen, weten we nog niet. De locatie is kennelijk wel geschikt voor steenuilen. Onlangs is toch weer een steenuil in de buurt signaleerd. Moeten we afwachten of er gebroed gaat worden en het risico nemen dat deze predator weer kan toeslaan?

We hebben daarom ons hoofd gebogen over hoe predatie te voorkomen. Dat heeft geleid tot het idee van een kap rondom de ingang van de kast, zodat het roofdier er niet bij kan komen. Dat kun je natuurlijk op allerlei manier maken, wij hebben gekozen voor deze uitvoering:



Extra beschermde kast. Foto Ton Bos

In essentie bestaat deze kap uit acrylplaten aan de zijkanten en bovenkant van de ingang. Deze zijn glad, waardoor het roofdier geen houvast heeft om naar binnen te klimmen. Om deze platen vast te maken hebben we een constructie van 4 betonijzers gemaakt met gaas eroverheen. Hieraan hebben we aan de binnenkant de acrylplaatjes met binddraad vastgemaakt (en aan de onderkant nog een extra plaatje). We hebben de constructie met opzet transparant gemaakt, zodat de steenuilen er niet door afgeschrikt worden, met wel nog wat takjes aan de zijkanten om te voorkomen dat ze er tegen aan vliegen.

We gaan zien of dit experiment werkt zowel tegen de roofdieren als voor de steenuilen.

Kerkuil

Bij de kerkuilen was er goed nieuws! Wat beschikbaar voedsel betreft, bleek het zomerhalfjaar van 2025 een beter muizenjaar, landelijk en ook op plekken in onze Waard dan 2024. Dit was goed te zien in het aantal jongen. Voor kerkuilen vormen muizen het hoofdvoedsel. Het werd dan ook voor hen een goed broedseizoen. Het resultaat: achttien broedgevallen en twintig territoria. Een territorium wil zeggen dat er een kerkuilenpaar aanwezig is rond een bepaalde locatie. Uiteindelijk zijn er van die achttien broedgevallen 69 jongen uitgevlogen. Sommige broedparen hadden maar liefst 7 jongen. Een mooi resultaat!

Als we dan naar het meerjarenschema kijken zien dat de stijgende lijn ombuigt in een meer stabiele lijn. Goede muizenjaren zijn duidelijk van invloed op de uilenpopulatie en waarschijnlijk, we noemden het al in de inleiding, heeft het uitblijven van strenge koude winters ook een positief effect. Waren er in 2009 nog

één tot drie broedparen en nu, 16 jaar later, zijn er bij ons achttien broedparen bekend! En vooruitlopend op het volgende item bleek dat een kerkuilenpaar hun jongen grootbrachten tussen het dakbeschot van een schuur omdat de kauwen de kast in bezit genomen hadden.



Kerkuil onder dak. Foto Rob Kok

Kauw zoekt woonruimte.....

Het overgrote deel van onze kerkuil kasten staat binnen, meestal in schuren. Sommige staan buiten of hebben hun invlieg opening buiten. Die kasten vormen voor kauwen een aantrekkelijke nestplek. Zij weten vaak, met succes, de kerkuilen te verhinderen er te broeden, mede door de takken die ze naar binnen slepen. Wij hebben een aantal kasten in beheer waar dat probleem speelt. Hoe kunnen we de kerkuilen weer hun kast teruggeven?

Er zijn diverse anti-kauwen oplossingen in omloop, maar tot nu toe vonden wij er geen voldoende geschikt voor ons. Wij zochten daarom zelf een oplossing die zowel effectief is als betrekkelijk makkelijk te maken en te plaatsen is. Een oplossing die rekening houdt met factoren waar kauwen een hekel aan hebben en kerkuilen niet: kleine, lange gangen met hoeken (moeilijk om takken mee te slepen) en duisternis.



Kauwensluis. Foto: Lillian Roosenboom

Dit heeft geleid tot een ontwerp bestaande uit een langwerpige vierkante koker van 50 cm á 1 m. lang met een binnenmaat ter grootte van de invliegopening van de kast; met een opening aan de uiteinde van de beide lange zijden van de koker; een kauw moet dan 2x een hoek om.

De kast wordt in de lengterichting op de kast geplaatst met 1 opening op de invliegopening (niet te zien dus); de andere opening vormt dan de nieuwe invliegopening. De kast wordt van binnen zwart geverfd (en eventueel ook het voorportaal van de kast).



We hebben inmiddels 3 kokers bij verschillende locaties geplaatst. We gaan het zien of dit experiment werkt. We hebben al een mislukte poging van een kauw gezien om binnen te komen. Nu nog zien hoe de kerkuilen gaan reageren.

Ransuil

Het zal u niet ontgaan zijn, dat we de laatste jaren proberen om de ransuil te ondersteunen middels het ophangen van kunstmatige nestgelegenheden. De manden die we hiervoor gebruiken hangen op plekken waar ransuilen gezien zijn of die wij succesvol achten. Inmiddels kunnen we voorzichtig



Ransuil in de boom. Foto: Lillian Roosenboom

melden, dat we in ieder geval één succesnummer hebben. Op een locatie wordt, zo het er nu uitziet (mrt 2026) voor het vierde jaar op rij gebroed door een ransuil. Dit is bij dit schrijven nog een beetje spannend want de uil doet erg haar best om niet gezien te worden. Dit wordt met de grootste voorzichtigheid gemonitord! Dat betekent dan op gepaste afstand en liefst vanuit de auto. Van kerkuilen is bekend dat deze vooral in de ei-fase eenvoudig te verstoren zijn. Weliswaar is de ransuil een andere soort maar we nemen geen enkel risico! De bewuste mand is afgelopen winterperiode bekeken en beoordeeld door boomklimmer Stefan en goed bevonden voor nog een jaar dienst. Zij is weer recht gehangen, er is nieuw nest materiaal aangebracht.

Mede door het succes van deze mand is er interesse getoond van andere ransuil werkgroepen die hier graag meer over willen weten zoals: Welke maat mand is er gebruikt? Welk materiaal is er gebruikt als extra vulling in de mand?

En dan nog even dit: mocht u zich als mandhouder afvragen of de mand niet gecontroleerd moet worden op eventuele bezetting dan kunnen we u gerust stellen. Dat gebeurt wel degelijk. Bijna alle manden zijn van een afstand goed te bekijken. Met de juiste middelen en vooral een juist tijdstip is



Ransuil in de boom. Foto: Lillian Roosenboom

redelijk goed te zien of een mand bezet is of niet. In tegenstelling tot de steen- of kerkuilkast die echt bezocht moet worden. Om elke vorm van verstoring uit te sluiten klimmen we dus niet in bomen om een nest te bezoeken.

En, we hebben een extra kaart in de hand: de piepende schommels. Mocht er succesvol gebroed zijn dan melden de jonkies zich vanzelf.

U kunt ons weer helpen. Hoort u in de zomermaanden het bedelgeluid van jonge uiltjes, geef het aan ons door! 06 11 56 82 98 (Lilian)

Op deze site is het geluid goed te horen:

<http://www.ransuileningroningen.nl/informatie/achtergrondinformatie/ransuil-asio-otus>

Jeugd

Ook het afgelopen jaar zijn er weer regelmatig braakbal-uitpluis sessies geweest op verschillende scholen en verenigingen in de Waard. Veelal met begeleiding van een van onze werkgroepleden, samen met enthousiaste docenten. Wij verzamelen de braakballen bij de kasten die bij u hangen. De kinderen zijn erg enthousiast. Wanneer u ook interesse heeft in een braakbal uitpluis sessie kunt u altijd, via de email, contact met ons opnemen.



'Wijshheid' uit oude boeken

Fietsexcursie

Begin juli was weer de avond-fietsexcursie 'Zien met je oren'. Vanuit het vertrekpunt in het Loetbos zijn we in 2 groepen door een deel van de Krimpenerwaard gefietst op zoek naar bedelende uilskuikens. Voorafgaand aan de excursie hield André, een van onze werkgroepleden, een interessante uitleg waar zoal op gelet moest worden. Halverwege was er een stop ingelast waarin

Robbert (werkgroep lid) uitleg gaf over vleermuizen. Hij kon met een batdetector verschillende vleermuizen op basis van hun geluid detecteren. Het was een mooie windstille avond en de uilskuikens (takkelingen) lieten zich gelukkig horen. Vanwege het succes van afgelopen jaar gaan we dit jaar gaan we weer een gecombineerde fietstocht organiseren. Hopelijk met evenveel succes als afgelopen jaar.

Eind juni/begin juli 2026, afhankelijk wanneer de jonge uilen uitvliegen, wordt de fietsexcursie georganiseerd. De precieze datum is nog niet bekend, maar houdt u daarvoor onze website in de gaten! <https://nvwk.nl/agenda/>

Onze plannen voor 2026

Veldwerk

Ons veldwerk start vanaf medio april met de nestkastcontroles, het monitoren van de nestmanden op afstand en hopelijk uiteindelijk weer met het ringen van een flink aantal uilskuikens.

Veilig werken op hoogte

Zoals eerder gemeld zijn we in 2023 gestart met nadenken over het veiligheidsaspect bij de controles van de nestkasten. Voor de bevestiging van ransuil-nestmanden in bomen maken we gebruik professionele boomchirurg klimmers. De manden hangen te hoog voor de vrijwilligers van de werkgroep.

Voor de controles van de steenuilenkasten hebben onze werkgroepleden de beschikking over redelijk nieuwe ladders (vaak telescoopladders). De hoogtes waarop de steenuilenkasten hangen is beperkt. Voor veilige controles zijn instructies voldoende.

Dat ligt anders bij de kerkuilenkasten. Deze hangen variërend op een hoogte van 4 tot 6 meter. Voor het ringen van de pullen en het schoonmaken van de kasten kom je feitelijk handen te kort om dat op een veilige manier te kunnen doen. Daarvoor moet de vrijwilliger zich kunnen 'zekeren'. Voor dat zekeren wordt komend seizoen geïnventariseerd welke voorzieningen aangebracht moeten worden. Het kan zijn dat het mogelijk is om het zekeringstouw om bv. een balk te kunnen slaan. Dan hoeft er geen voorziening aangebracht te worden. Het kan ook zijn dat er een extra touw/band/slinger klaar gehangen moet worden of dat een oog (bv. flensanker) aangebracht moet worden. Uiteraard doen we dit in nauw overleg met u als kerkuilenkasthouder.

Tot slot kijken we kritisch naar de veiligheid van de aanwezige ladder. Ook daarover treden we met u in overleg.

We houden u via de Waardvogel en de NVWK website op de hoogte van de voortgang.

De steenuil toekomstbestendig, (vervolg).

2026: De Krimpenerwaard zet de deur wagenwijd open voor de Steenuil

Misschien heeft u hem weleens gehoord in de schemering of hem zien zitten op een paaltje: de steenuil. Met zijn felle gele ogen en eigenwijze karakter is hij een icoon van ons polderlandschap. Maar het gaat niet goed met dit kleine uiltje. Daarom is 2026 landelijk uitgeroepen tot het 'Jaar van de Steenuil' - en in de Krimpenerwaard laten we dat niet ongemerkt voorbijgaan.

We willen de steenuil terug!

Als Werkgroep Uilen van de NVWK beheren en monitoren we al jaren met veel plezier de nestkasten op uw terrein of erf. Uw gastvrijheid is de basis voor het voortbestaan van de soort. Toch zien we dat de populatie onder druk staat. In de Krimpenerwaard is het aantal steenuilen op één hand te tellen, ondanks de tientallen nestkasten die we in het gebied beheren. Om de steenuil weer een toekomst te bieden, hebben we een ambitieus plan ontwikkeld waarmee we in de Krimpenerwaard weer interessante leef- en vestigingsplekken willen realiseren. We kijken daarbij naar de plekken waar onze nestkasten hangen, maar dit jaar kijken we ook verder dan onze eigen grenzen. In de omliggende gebieden, zoals de Alblasterwaard en de Utrechtse Waarden, zitten soms nog gezonde groepen steenuilen. Onze projectgroep gaat daarom 'trekroutes' in kaart brengen: natuurlijke wegen waarlangs jonge, uitvliegende uilen ons gebied kunnen bereiken.

Stapstenen door de polder

Het doel is om deze jonge uilen stap voor stap de Krimpenerwaard in te lokken. Dit doen we door zogenaamde '**hubs**' of **stapstenen** in te richten: erven of terreintjes die precies op de juiste afstand van elkaar liggen en die we inrichten als een optimale leef- en vestigingsplek. Door op strategische plekken de habitat te verbeteren, creëren we een veilige route voor de uiltjes om zich dieper in onze waard te vestigen. Zo verbinden we bestaande territoria met nieuwe, kansrijke plekken.

Goed nieuws: Steun van De Groene Motor

Plannen maken is één, maar de uitvoering vraagt om middelen. We zijn dan ook ontzettend trots te kunnen melden dat onze subsidieaanvraag bij **De Groene Motor** (Provincie Zuid-Holland) is gehonoreerd!

Met deze financiële steun kunnen we dit jaar direct aan de slag met de aanschaf van concrete materialen:

- **Veilige nestgelegenheid:**
Marterbestendige kasten voor de nieuwe locaties.

- **Erf-verbetering:** Materialen voor de aanplant van hagen en struwelen waar uilen kunnen schuilen en jagen, zoals takkenrillen en muizenruiters voor voldoende aanbod van voedsel.
- **Veiligheidsmaatregelen:** Het uil-vriendelijk afdekken van drinkbakken en regentonnen om verdrinking te voorkomen. Vluchtgelegenheid om te kunnen ontsnappen aan vijanden, zoals de bosuil.

Samen maken we het verschil

Erf-eigenaren zijn onmisbare schakels in dit netwerk. Met hun medewerking kunnen wij de komende tijd de 'rode loper' verder uitrollen. In de komende nieuwsbrieven houden we u op de hoogte van de voortgang van onze plannen en activiteiten. En het is goed mogelijk dat we u benaderen over mogelijke aanpassingen rond de nestkast, maar ook omdat we het beheer tijdelijk stoppen of de locatie opheffen tot we weer steenuilen waarnemen in de directe omgeving.

Heeft u burens aan de rand van de Krimpenerwaard die ook enthousiast zijn over de steenuil? Of ziet u zelf kansen om uw erf nóg aantrekkelijker te maken voor onze gevleugelde vrienden?

Laat het ons weten, want wij hebben daarvoor middelen beschikbaar en we helpen graag met het vormgeven en uitvoeren van uw plan.

Samen zorgen we ervoor dat 2026 het jaar wordt waarin de steenuil de weg terugvindt naar de Krimpenerwaard en daar zijn rechtmatige plek weer stevig inneemt.



Nestkastcontroles 2026

Zoals gezegd binnenkort gaan we weer van start met de controles van de nestkasten. Graag komen we dan ook weer de nestkast op uw terrein controleren om te kijken of er gebroed wordt. Onze vrijwilligers nemen hiervoor contact met u op.

Graag tot ziens en hopen op een uilenrijk jaar!